

J. Šíma

ŠÍMA, J. (Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Praha): *Hodnocení životního prostředí na vesnici*. Sbor. ÚVTIZ - Sociol. Zeměděl., 15, 1979 (1) : 69-77.

S ohledem na rostoucí význam otázek rozvoje životního prostředí, zejména ochrany a tvorby jeho přírodních složek, bylo hodnocení těchto složek zahrnuto do rámce širšího výzkumu životních podmínek na vesnici. Vlastní výzkum byl proveden pomocí sítě tazatelů na výběr 1223 tázaných ve 148 venkovských obcích ČSR na počátku roku 1977. Zjištěné výsledky svědčí o relativní spokojenosti venkovského obyvatelstva se vzhledem krajiny a hořatstvím zeleně ve venkovském prostoru. Dále je relativně dobře hodnocena čistota ovzduší a dosud únosná hladina hluku na vesnici. Na druhé straně výsledky signalizovaly stále trvající nepříznivou situaci v čistotě vod. Jako dosud málo řešený problém vystupují skládky a odstraňování pevného odpadu na vesnici.

životní prostředí; přírodní složky prostředí; venkovský prostor; zemědělství; sociologický výzkum

Řešení otázek životního prostředí se stává nedílnou součástí dalšího uplatňování vědeckotechnického rozvoje a nezbytným předpokladem překonávání narůstajících problémů civilizačních procesů. Životní prostředí je svou povahou velice různorodá oblast, která zahrnuje široký komplex otázek. Lze jej komplexně chápat jako souhrn všech základních, podstatných složek, které umožňují realizaci života lidské společnosti.

O životním prostředí existuje velký počet definic, které závisí na přístupu, vědeckém oboru i na hlediscích jeho zkoumání. Pro cíle našeho výzkumu životních podmínek na vesnici bylo možné za základní komponenty životního prostředí označit především: přírodní prostředí (půda, voda, ovzduší), obytné prostředí (sídelní struktura, bytový fond, občanské vybavení), pracovní prostředí (souhrn věcných podmínek pracoviště), společenské prostředí (organizace společnosti, instituce, kultura).

Problém ochrany a tvorby životního prostředí, zejména jeho přírodních složek, je v poslední době právem v popředí zájmu a je také jedním z programů celosvětové spolupráce. Rozvoj technologických procesů v důsledku širokého vývoje výrobních sil a zvyšování ekonomických potenciálů, vytváří v této oblasti nové problémy, které zřetelně ukazují na reálnost rizika porušení rovnováhy v přírodě (Bártík, 1974).

Tento rozvoj je spojen s nežádoucími zásahy do přírodního prostředí — trvale ubývá zemědělská půda, znehodnocují se lesní porosty a zeleň vůbec, znečišťují se povrchové i podzemní vody, nežádoucím způsobem se mění klimatické poměry, neúnosně se zvyšuje hladina hluku, pohyb městského obyvatelstva vede k dočasnému přelidnění některých rekreačních oblastí atd. (Průzkum postojů..., 1975). Většina těchto problémů vyplývá z požadavků, kladených na venkov a jeho životní prostředí.

VÝZNAM VENKOVSKÉHO PROSTŘEDÍ JAKO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Na venkovský prostor jsou kladeny v podstatě dvě skupiny celospolečenských požadavků (Slepička, 1977), vyplývající jednak z jeho hospodářského využití a jednak z jeho využití jako životního prostředí.

Do první skupiny těchto požadavků mimo jiné patří:

- výroba zemědělských produktů
- produkce lesního hospodářství
- těžba nerostných surovin
- těžba stavebních hmot
- výstavba nových investičních celků
- výstavba komunikací a komunikačních zařízení
- vodohospodářské stavby
- produktovody, energovody.

Do druhé skupiny těchto požadavků patří zejména:

- vytváření vhodného pracovního prostředí pro pracovníky v zemědělství a pro ostatní ekonomicky aktivní obyvatelstvo činné ve venkovském prostoru
- vytváření vhodného obytného prostředí pro obyvatelstvo trvale i dočasně sídlícího ve venkovském prostoru
- nároky a požadavky na uspokojování rekreačních potřeb obyvatelstva celého státu.

Požadavky na hospodářské využití venkovského prostoru a současně na jeho využití jako životního prostředí se často dostávají do rozporu. Důsledkem je znehodnocování především přírodních složek prostředí, vzhledu krajiny a zhoršování i obytného prostředí ve venkovských obcích. Proto se v posledních letech prakticky ve všech zemích stalo racionální a kulturní využití venkovského prostoru, jeho ochrana a zvelebování jako životního prostředí vysoce aktuálním problémem a péče o venkovský prostor je také náplní programů mezinárodní spolupráce. Souhrn nejdůležitějších zásad a opatření pro rozvoj životního prostředí na vesnici a ve venkovském prostoru je u nás obsažen v usnesení vlády ČSR (č. 301/72) ke koncepci rozvoje vesnice a životního prostředí na vesnici a v příloze tohoto usnesení „Další postup ke zvýšení úrovně životního prostředí ve venkovském prostoru“. Pro koordinaci a zjišťování konkrétních úkolů, uložených tímto usnesením vlády centrálním orgánům i národním výborům, a pro kontrolu jejich plnění byla při Radě pro životní prostředí při vládě ČSR ustavena Stálá pracovní skupina pro rozvoj životního prostředí ve venkovském prostoru. Odborná usnesení a opatření přijala též vláda SSR. Péče o životní prostředí se tak stává jedním z důležitých úkolů hospodářské a sociální politiky a součástí základní politické téze o stálém růstu životní úrovně v socialistické společnosti.

ZEMĚDĚLSKÁ VELKOVÝROBA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Do životního prostředí venkovského prostoru vstupuje stále významněji i socialistická zemědělská velkovýroba. S dalším prohlubováním koncentrace a specializace zemědělské výroby vznikají další, v mnoha případech dosud málo řešené problémy ochrany a tvorby životního prostředí. Působení vědeckotechnického rozvoje v oblasti zemědělství umožňuje sice uspokojovat rostoucí potřeby na úseku výživy obyvatelstva, ale současně způsobuje, že zemědělství přestává být výhradně kladným prvkem celého systému krajiny. Vytváří totiž určitá rizika spojená s vysokou intenzitou výroby, chemizací, velkými koncentracemi hospodářských zvířat atd. Při současné velikosti zemědělských podniků a jejich objektů je možné v řadě případů pozorovat určité nedostatky v dodržování opatření k zamezení znečišťování jak okolí hospodářských objektů, tak zejména povrchových i podzemních vod. Jestliže na jedné straně vystupuje zemědělský podnik jako zdroj nepříznivých účinků na životní prostředí, pak na druhé straně vystupuje jako významný spolutvůrce jeho základních složek. Všeobecně se uznává, že ochrana a především

tvorba zejména přírodních složek prostředí (půda, voda, ovzduší) je z 80 až 90 % věcí zemědělství (a lesnictví).

V praxi zemědělské výroby je životní prostředí ovlivňováno zejména při využívání a organizaci zemědělského půdního fondu, dále působením na vodní režim krajiny, chemizací rostlinné výroby, živočišnou výrobou, zemědělskou dopravou a konečně i organizačně právními opatřeními [K o d l, 1977].

Ve vzájemných vztazích mezi zemědělskou výrobou a životním prostředím je možné pozorovat tři základní kategorie vztahů a účinků, z kterých současně vyplývají i jednotlivé konkrétní problémy, které bude nutné v současné etapě naší zemědělské velkovýroby řešit.

a) Pozitivní působení zemědělství na životní prostředí

- podporování biologické rovnováhy složek životního a přírodního prostředí
- udržování rázu a kulturnosti krajiny
- využívání a spotřeba některých městských a průmyslových odpadů
- regenerace ovzduší produkcí kyslíku a spotřebou kysličníku uhlíčitého, snižování prašnosti a částečná kompenzace imisí a jiných exhalátů
- regulace vodohospodářských poměrů krajiny a protierozní působení drnového fondu a agrotechnických opatření

b) Potenciální rizika další intenzifikace zemědělství pro životní prostředí

- vodní a větrná eroze při nedodržení zásad racionální organizace půdního fondu, včetně pozemkových úprav (blokace)
- nepříznivé důsledky zvyšování produktivity půdy při nedodržení zásad racionální výživy, struktury a organizace rostlinné výroby
- nepříznivé důsledky narušování fyzikálních vlastností půdy vlivem jejího nevhodného zpracování a při nesprávném používání těžkých mechanizačních prostředků
- narušování vodního režimu krajiny při nedodržování zásad výstavby a provozu melioračních soustav
- znečišťování povrchových a podzemních vod, zejména nedodržováním kázně při aplikaci průmyslových hnojiv a chemických přípravků při ochraně rostlin
- snižování účinnosti některých léčiv v humánní medicíně vlivem používání podobných léčiv ve veterinární praxi

c) Faktory, které negativně ovlivňují zemědělství, a tím i jeho vztah k životnímu prostředí

- zábory zemědělské půdy pro nezemědělské činnosti
- spady a jiné exhaláty z průmyslových odvětví a dopravy
- necitlivé řešení komunikačních a inženýrských systémů v zemědělské krajině
- narušení vodního režimu krajiny těžební a stavební činností
- znečišťování vodních toků a dalších vodních zdrojů průmyslovými podniky
- omezování využití zemědělské půdy některými vědecky nezdůvodněnými podmínkami ochranných pásem, zejména vodohospodářských staveb

- opožďování chemického výzkumu a výroby agrochemikálií se sníženým rizikem jejich aplikace pro životní prostředí
- pomalé tempo zabezpečování výroby zemědělské techniky, umožňující uplatňování velkovýrobních technologií při snížení rizik pro životní prostředí, a to zejména v živočišné výrobě
- mezery ve vědeckém poznání v oblasti základního výzkumu na úseku oběhu živin, působení reziduí apod.

Ve vztazích mezi zemědělskou výrobou a životním prostředím je nutné vycházet z celospolečenského významu venkova jako životního prostředí, venkova, v jehož prostoru se zemědělská výroba uskutečňuje. Venkov, resp. venkovský prostor (chápaný jako katastrální území sídel do 2000, příp. až 5000 obyvatel) představuje u nás více než 90 % státního území. Přitom podíl venkova na nezastavěných plochách volné krajiny, na relativně čistých vodních zdrojích a na neznečištěném ovzduší je ještě vyšší.

Řada uvedených problémů, vyplývajících ze vzájemných vztahů mezi zemědělstvím a životním prostředím vesnice překračuje možnosti a také i působnost zemědělských podniků a jejich řešení je možné jen z celospolečenských prostředků. To však neznamená, že by zemědělské podniky neměly v tomto směru úzce spolupracovat především s národními výbory a dalšími organizacemi.

Ve vztazích mezi zemědělskou výrobou a životním prostředím bude třeba vycházet také z toho, že v důsledku zprůmyslnění vzrůstá jeho závislost na základních složkách přírodního prostředí, které dříve nebyly významnějším limitujícím prvkem jeho rozvoje. Týká se to půdy a především pak vody, na jejichž zdrojích a čistotě bude do značné míry závislý další vývoj specializovaných odvětví zemědělské velkovýroby.

Otázky ochrany a tvorby životního prostředí, zejména pak vztahů zemědělství k přírodním složkám prostředí jsou tedy tak závažné, že buď samotné zemědělské podniky, představující dnes velké hospodářské a územní celky, anebo kooperační obvody, resp. okresní zemědělské správy by měly mít ve svém štábu odborníky, jejichž úkolem by bylo zajišťovat vzájemný soulad mezi zemědělskou velkovýrobou a životním prostředím.

HODNOCENÍ VYBRANÝCH SLOŽEK ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

S ohledem na rostoucí význam otázek rozvoje životního prostředí, zejména ochrany a tvorby jeho přírodních složek, byla tato problematika nově zařazena do metodiky opakovaných názorových výzkumů pracovních a životních podmínek v zemědělství a na vesnici (Š í m a et al., 1977). Pojem životního nebo přírodního prostředí není ovšem v praxi chápán jednotně. Proto byla pro rozhovory s tázanými o kvalitě přírodních složek životního prostředí tematika zúžena přímo na hodnocení těchto faktorů: vzhled krajiny, množství a druhová bohatost zeleně, čistota ovzduší, hladina hluku a čistota vod. Jako další aktuální problém prostředí na naší vesnici bylo přidáno hodnocení likvidace a skládek pevného odpadu.

Rozhovory s tázanými byly provedeny v rámci širšího výzkumu životních podmínek na vesnici pomocí sítě tazatelů při dosaženém výběru

1223 tázaných ve 148 venkovských obcích ČSR na počátku roku 1977. Za horní hranici velikosti venkovské obce byl použit zjednodušený statistický ukazatel počtu obyvatel do 2000. Do výběru zkoumaných osob byli zahrnuti nejen pracovníci v zemědělství, ale i ostatní ekonomicky činní, trvale bydlící ve venkovských obcích, a to v poměrném (kvótním) zastoupení podle příslušnosti k hospodářskému odvětví. Výběrový soubor měl podle kontrolovaných znaků (kraj, velikost obce, příslušnost k hospodářskému odvětví) prakticky stejnou strukturu jako základní soubor.

V souvislosti s dosaženými výsledky je třeba zdůraznit, že v daném případě jde o společensko-vědní výzkum a že zjištěné výsledky se týkají specifických skutečností, jak lidé přírodní prostředí vnímají, jak hodnotí jeho stav, proces poškozování i ochrany, jak jsou informováni atd. Výsledky tedy nemohou a ani nemají nahradit fyzikální, chemické a příp. jiné metody, jichž v této oblasti používají hygienici, hydrologové, hydrogeologové, ekologové atd. Přesto však i výsledky názorových výzkumů, v nichž se odrážejí prožívané reality pracovních a životních podmínek, mají racionální obsah a jsou užitečným zdrojem informací o pozorovaných jevech. To platí též o tomto výzkumu a jeho výsledcích. Navíc je tu pak možnost, obdobně jako u výzkumů jiných disciplín, spolupráce s jinými pracovišti a případné napojení i na širší projekty, jako je např. v rámci RVHP projekt ekonomického a mimoekonomického hodnocení vlivu různých činností člověka (např. těžba, zemědělství, rekreace) na životní prostředí.

Hodnocení úrovně (kvality) vybraných složek přírodního prostředí obyvatel venkovských obcí je souhrnně uvedeno v tab. I. Vesnice a její prostor jsou velice vhodným objektem pro pozorování změn v životním prostředí, zejména jeho přírodních složek. Vesnice jako celek daleko bezprostředněji souvisí s okolní přírodou než územně rozsáhlejší a stavebně koncentrovanější města. Zatímco pro města a městské aglomerace je v současné době nejcharakterističtější umělé technické prostředí, u prostředí venkovských sídel je naopak velice patrný vliv přírodního prostředí.

Přírodní prostředí na vesnici se v minulosti měnilo v důsledku ekonomického, kulturního a společenského vývoje. Bude se nutně měnit

I. Hodnocení úrovně vybraných složek přírodního prostředí v obci a okolní krajině (v procentech odpovědí) — Evaluation of the selected components of the natural environment in the community and landscape around it (percentage of responses)

Složky prostředí	Dobrá úroveň	Uspokojivá úroveň	Špatná úroveň	Nevyjadřili se, nemohli posoudit
Vzhled krajiny	58,5	36,3	4,6	0,6
Množství a druhová bohatost zeleně	54,8	37,4	7,3	0,5
Čistota ovzduší	43,9	43,4	11,8	0,9
Hladina hluku	31,8	46,9	18,7	2,6
Čistota vod	23,7	38,3	36,6	1,4
Likvidace pevných odpadů	10,6	36,9	47,6	4,9

a přizpůsobovat změnám, vyplývajícím z dalšího pronikání vědeckotechnického rozvoje. Do vývoje vesnice a jejího prostředí převratným způsobem zasáhla socializace našeho zemědělství, která ovlivnila nejen ekonomiku, ale skutečně celý život na vesnici. Přes klesající podíl ekonomicky aktivních zemědělců z celkového počtu ekonomicky aktivního venkovského obyvatelstva (na pracující v zemědělství z celkového počtu ekonomicky aktivních připadá v obcích do 499 obyvatel 38,3 %, v obcích do 999 obyvatel 27,9 %, v obcích do 1999 obyvatel 19,8 % a v obcích do 4999 obyvatel 12,3 % — S č í t á n í l i d u . . . , 1970) zůstává zemědělství hlavní územní složkou venkovského prostoru a významnou součástí sociálně ekonomické základny venkovských obcí. Spojení zemědělství s životním prostředím a jeho přírodními složkami je stále bezprostřední. Proto také je třeba dnes s rozvojem zemědělství i vesnice řešit zcela jiné problémy než v minulosti, z nichž mezi nejdůležitější patří otázky životního prostředí a další vyrovnávání neopodstatněných rozdílů mezi městem a vesnicí. Mnoho v tomto směru bylo již vykonáno, a to právě spoluprací zemědělských podniků s národními výbory.

Přesto zůstává nedořešena řada otázek, z nichž některé vyplývají i z výsledků našeho výzkumu a jejichž naléhavost ověřilo i přímé pozorování v zemědělských podnicích a na vesnicích, které bylo prováděno v souvislosti s metodickou pomocí podnikům, experimentujícím v našem resortu se sociálním plánováním.

Nedořešeným problémem ve většině případů zůstává likvidace starých, jen málo nebo vůbec nepoužívaných, chátrajících hospodářských objektů. Zde bude třeba důslednějšího rozhodování a postupu se strany národních výborů, ale i většího pochopení mnohých zemědělských podniků. Je to nutné jak v zájmu zlepšení vzhledu a životního prostředí na vesnici, tak i v zájmu uvolnění prostorů pro novou výstavbu v intravilánech obcí bez záboru zemědělské půdy. S tím souvisí i otázka včasné přípravy plánů výstavby a otázky celkového řešení staveb, aby zapadly do prostředí a nenarušovaly celkový ráz obcí i okolní krajiny.

Řeší se postupně i problémy zemědělských provozů, zejména v živočišné výrobě, pokud jde o jejich negativní vliv na čistotu vodních zdrojů, toků a prostředí.

Odpovědnější přístup bude nutný při budování řízených skládek pevných odpadů, jestliže chceme dosáhnout toho, aby nejen obce, ale i jejich nejbližší okolí podávalo důkaz o pěkném vzhledu naší krajiny.

Problémy změn životního prostředí a jeho jednotlivých složek se projeví i v hodnocení tázaných osob v našem souboru, kde zejména některé složky snižují jinak vysokou úroveň životního prostředí vesnice. Zhruba jedna čtvrtina (26,5 %) ve svém hodnocení vývoje volné krajiny a přírodních složek prostředí v posledních třech až pěti letech považují nynější stav za horší a pouze 15,3 % tázaných za lepší (tab. II). Lze poznamenat, že v tomto hodnocení nebylo výraznějších rozdílů mezi zemědělským a nezemědělským obyvatelstvem. To platí též o hodnocení jednotlivých složek přírodního prostředí, kdy se rovněž při třídění tázaných osob na sledované skupiny neprojevily rozdíly měřitelné statistickou významností mezi zemědělci a nezemědělci, mezi muži a ženami a mezi věkovými skupinami.

Na posuzování složek přírodního prostředí má však nepochybně vliv velikost obce. Čím větší je obec, tím tázaní, trvale bydlící v dané obci,

posuzují jednotlivé složky přírodního prostředí méně příznivě. Statisticky významné rozdíly v rozložení četností odpovědí mezi obyvateli sledovaných velikostních skupin (do 500, do 1000 a do 2000 obyvatel) bylo

II. Hodnocení vývoje volné krajiny a přírodních složek prostředí v posledních třech až pěti letech (v procentech odpovědí) — Evaluation of the development of open landscape and natural environmental components over the past three to five years (percentage of responses)

Krajina a její přírodní složky se:	Tázání				
	v zemědělství	mimo zemědělství	v obcích s počtem obyvatelů do		
			500	1000	2000
velmi zhoršily	2,6	1,4	3,3	0,9	1,7
spíše zhoršily	22,2	26,2	21,7	24,7	27,9
ani nezhoršily, ani nezlepšily	58,1	53,3	53,4	58,4	53,8
spíše zlepšily	13,2	15,2	15,7	13,3	13,7
výrazně zlepšily	0,5	1,4	1,9	0,8	0,4
neví, nemohli posoudit	3,4	2,5	4,0	1,9	2,5

Pramen: nepublikované výstupy z počítače; N = 1223 tázaných

III. Hodnocení některých složek přírodního prostředí podle velikostních skupin obcí — Evaluation of some components of the natural environment according to the size groups of communities

	Tázání v obcích s počtem obyvatelů											
	do 500				do 1000				do 2000			
	dobrá úroveň	uspokojivá úroveň	špatná úroveň	nevyjádřili se, nemohli posoudit	dobrá úroveň	uspokojivá úroveň	špatná úroveň	nevyjádřili se, nemohli posoudit	dobrá úroveň	uspokojivá úroveň	špatná úroveň	nevyjádřili se, nemohli posoudit
Vzhled krajiny	62,5	35,3	1,6	0,6	58,8	33,6	7,4	0,2	52,9	40,8	5,5	0,8
Množství a druhová bohatost zeleně	62,1	33,2	4,1	0,6	50,9	37,2	11,2	0,7	49,6	43,4	6,8	0,2
Čistota vod	25,4	44,3	29,5	0,8	23,5	38,7	37,4	0,4	21,6	29,9	45,1	3,4
Čistota ovzduší	52,5	35,5	11,4	0,6	42,8	43,8	12,7	0,7	33,6	53,5	11,5	1,4
Hluk	39,5	41,8	15,9	2,8	28,1	51,9	17,3	2,7	25,9	47,5	24,4	2,2
Pevné odpady	10,3	32,5	50,1	7,1	8,2	36,9	52,7	3,0	13,9	43,6	38,6	3,9

Pramen: nepublikované výstupy z počítače; N = 1223 tázaných; v procentech odpovědí podle velikostních skupin obcí (každá velikostní skupina u jednotlivých hodnocených složek rovná se 100 %)

možné v tomto směru pozorovat především při hodnocení vzhledu krajiny, čistotě vod, hladině hluku a likvidace pevných odpadů (tab. III).

Není bez zajímavosti, že naše zjištěné výsledky co do rozdílů i shody v hodnocení přírodních složek životního prostředí se v podstatě shodují s výsledky výzkumu Ústavu pro výzkum kultury (Průzkum postojů ..., 1975), který je svým pojetím, rozsahem a získanými poznatky v našich podmínkách zcela ojedinělý a svým významem mimořádný.

Závěrem lze k výsledkům provedeného výzkumu říci, že za významné lze považovat zjištění o relativní spokojenosti venkovského obyvatelstva se vzhledem krajiny a bohatostí zeleně ve venkovském prostoru. Dále je relativně dobře hodnocena čistota ovzduší a dosud únosná hladina hluku na vesnici. Na druhé straně výsledky signalizují stále trvající všeobecně nepříznivou situaci v čistotě vod a jako velmi obtížný a dosud málo řešený problém vystupují skládky a odstraňování pevného odpadu na vesnici.

Problematika ochrany a tvorby životního prostředí na vesnici bude dále prohlubována v rámci našich výzkumů pracovních a životních podmínek na vesnici. Přitom bude třeba vycházet z celospolečenských požadavků, že péče o životní prostředí se stává jednou z nejaktuálnějších otázek dalšího rozvoje socialistické společnosti. Celková úroveň životního prostředí je zároveň výrazem i určité životní úrovně a přispívá k vyrovnávání neopodstatněných rozdílů mezi městem a vesnicí. Jestliže v přírodních složkách životního prostředí je zatím zemědělské a venkovské obyvatelstvo v příznivější situaci než obyvatelstvo městské, pak je nutné tuto příznivou situaci nejen udržovat, ale i nadále rozvíjet.

Literatura

BARTÍK, V.: Životní prostředí. Praha, Práce 1974.

KODL, J.: Zemědělská velkovýroba a životní prostředí. Životní prostredie, 1977, č. 2.

SLEPIČKA, A.: Přestavba sítě venkovských sídel a kultivace jejich prostředí. Životní prostredie, 1977, č. 2.

SÍMA, J. et al.: Vliv koncentrace a specializace zemědělské výroby a vědeckotechnického rozvoje na pracovní a životní podmínky pracovníků v zemědělství. [Závěr. zpráva.] Praha, VÚEZVŽ 1977.

Průzkum postojů české veřejnosti k ochraně přírodního prostředí. Ústav pro výzkum kultury, Praha 1975.

Sčítání lidu, domů, bytů ČSSR. 1970 I. díl, s. 60.

Došlo dne 16. 1. 1979

ШИМА, Й. (Научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства и продовольствия, Прага): Оценка бытовой среды в селах. Sbor. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 15, 1979 (1) : 69-77.

Ввиду растущего значения вопросов развития бытовой среды, в частности охраны и создания ее природных составляющих, их оценка входит в рамки обширного обследования бытовых условий в селах. Само обследование осуществлялось с помощью сети опрашиваемых лиц и 1223 опрашиваемых из 148 сельских населенных пунктов ЧСР в начале 1977 г. Результаты свидетельствуют об относительном удовлетворении сельского населения ландшафтом и обилием зелени в сельских местностях. Кроме того, относительно хорошо оценивается чистота воздуха и терпимый уровень шума, но плохая оценка дается чистоте вод. Недостаточно решается и проблема свалок и удаления твердых отходов на селе.

окружающая среда; природные аспекты среды; сельская местность; сельское хозяйство; социологическая анкета

SIMA, J. (Economic Research Institute for Agriculture and Food, Praha): *Evaluation of the Environment in the Country*. Sbor. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 15, 1979 (1) : 69-77.

With respect to the increasing importance of the problems of the development of the environment, particularly the protection and creation of its natural components, the evaluation of these components was included in a broader research scheme concerning the living conditions in the rural areas. The sociological research was conducted through a network of inquirers, questioning 1223 respondents selected in 148 rural communities in the Czech Socialist Republic at the beginning of 1977. The results demonstrate a relative contentedness of rural people with the landscape and with the green in it. Further, air purity and still bearable noise levels in villages are also appreciated. On the other hand, the results signalized the persistent unfavourable situation in water purity. Dumps and solid waste disposal in the rural areas are pointed out as a problem still needing much more attention.

environment; natural environmental components; rural areas; agriculture; sociological research

SIMA, J. (Forschungsinstitut für Ökonomik der Landwirtschaft und Ernährung, Praha): *Bewertung der Lebensumwelt auf dem Dorfe*. Sbor. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 15, 1979 (1) : 69-77.

Mit Rücksicht auf die steigende Bedeutung der Fragen der Lebensumweltentwicklung vor allem des Schutzes und der Bildung ihrer natürlichen Komponenten, wurde die Bewertung dieser Komponenten in den Rahmen einer breiteren Untersuchung der Lebensbedingungen auf dem Dorfe einbezogen. Die eigene Untersuchung wurde anhand des Netzes der Fragesteller aus der Auswahl von 1223 Gefragten in 148 Dorfgemeinden der ČSR am Anfang des Jahres 1977 durchgeführt. Die festgestellten Ergebnisse zeugen über eine relative Zufriedenheit der Landbevölkerung mit dem Landschaftsbild und mit dem Ausmaß der Grünflächen auf dem Lande. Weitenhin wird relativ gut die Sauberkeit der Umwelt und der bis jetzt erträgliche Lärmpegel auf dem Lande bewertet. Andererseits signalisierten die Ergebnisse eine fortwährend ungünstige Situation in der Sauberkeit der Gewässer. Als bis jetzt wenig gelöstes Problem treten die Müllablagerungsplätze und die Beseitigung des Festmülls auf dem Dorfe auf.

Lebensumwelt; natürliche Komponenten der Umwelt; Landgebiet; Landwirtschaft; soziologische Untersuchung

Adresa autora:

Ing. dr. Jiří Šíma, CSc., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživa, Dlážděná 6, 110 00 Praha 1
